

KONTROLL

Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) minden évben ellenőrzi a költségvetés végrehajtásáról készült törvényjavaslatot, amit a kormány a döntéshozatalhoz szükséges információkkal együtt az éves zárszámadási dokumentumban terjeszt az Országgyűlés elé. A 2008. évi ellenőrzésről készült jelentését az ÁSZ teljes terjedelemben augusztusban tette közzé. Jelen cikkünkben néhány összegző megállapítás mellett az önkormányzati alrendszerre vonatkozó főbb megállapításokat ismertetjük.

Az Állami Számvevőszék a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetése végrehajtását (zárszámadás) – törvényi kötelezettségének megfelelően – szabályszerűségi, megbízhatósági szempontból vizsgálta, a költségvetés végrehajtásának szabályszerűségét, a beszámoló megbízhatóságát a financial audit módszerével értékelte. Hangsúlyozni kell, hogy az ellenőrzés során nem volt, s a jelenlegi jogszabályi előírások mellett nem is lehet ellenőrzési szempont a gazdálkodás változó körülményei miatt meghozott kormányzati intézkedések társadalmi-gazdasági hatásainak, a költségvetés végrehajtása gazdasági folyamatainak célszerűségi, eredményességi szempontból való értékelése. Ez utóbbiakról az ÁSZ különféle tematikus jelentései szólnak.

Az Állami Számvevőszék a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetése végrehajtásának ellenőrzéséről szóló 0928. számú jelentését 2009 augusztusában tette közzé, az teljes terjedelemben az Állami Számvevőszék honlapján (www.asz.hu) olvasható.

Az államháztartás alrendszereinek 2008. évi tervezett bevételi előirányzata 15 978,1 milliárd forint, kiadási előirányzata 17 199,9 milliárd forint, hiánya 1221,8 milliárd forint volt, ami a GDP 4,5 százalékának felelt meg. Az államháztartás tényleges hiánya 893,7 milliárd forint (a GDP 3,4%), ami 328,1 milliárd forinttal (26,9%-kal) alacsonyabb az eredetileg előirányzotttnál. Az államháztartási hiány

tervezettnél kedvezőbb alakulását a központi költségvetés 247,6 milliárd forinttal kisebb hiánya, az elkülönített állami pénzalapok 23,3 milliárd forinttal nagyobb többlete, a helyi önkormányzatok 126,7 milliárd forinttal jobb egyenlege, valamint a társadalombiztosítási alapok 69,5 milliárd forintos egyenlegromlása eredményezte.

Az elmúlt hét évben az éves költségvetések tényleges hiányai – a 2006. év kivételével – jelentősen eltértek a tervezettől, amit alapvetően a nem teljeskörűen prognosztizálható hatások okoznak. Kedvezőnek minősíthető, hogy 2008-ban a hiány összege kisebb a tervezettnél.

Az államháztartási törvény 2007. január 1-től előírja, hogy a kormány olyan éves költségvetési törvényjavaslatot köteles az Országgyűlés elé terjeszteni, amely a maastrichti elsődleges egyenleg tekintetében többletet biztosít. A költségvetési politika alakításában, a költségvetés fenntarthatóságának elemzésében fontos mutató a folyó gazdálkodás eredményét kifejező ún. elsődleges egyenleg, amely a múltban felhalmozott adósság kamatterhe nélkül veszi figyelembe a kiadásokat.

Összhang

A törvényjavaslat normaszövege és a törvényi mellékletek összhangban állnak. Az általános indoklás és mellékleteinek egyezősége megfelelő. A dokumentumban bemutatott adatok összevetése az intézményi beszámolók

összesített adataival évről-évre kisebb eltérést mutat. Az általános indoklás esetenként kiegészül új és aktuális, informatív elemekkel (pl. központi és fejezeti egyensúlyi tartalék felhasználása, az önkormányzati kötvényállomány alakulása, a maradványok keletkezésének főbb okai).

Mindezen kedvező változások és az alapvetően jellemző tartalmi összhang mellett, a hatályos szabályozási környezet keretei között továbbra is tapasztalhatók a korábbi hiányosságok, melyek alátámasztják, hogy a jelenlegi prezentációs rendszer nem támogatja megfelelően az információtartalom állandóságát, az átláthatóságot, az évek közötti összevetést és a folyamatokról való képalkotást, ide értve a célok és azok teljesülésének követhetőségét.

Azéveszárszámadási dokumentumokra vonatkozó ellenőrzési tapasztalatok alapján megállapítható, hogy a prezentáció minősége érdemben nem javulhat a zárszámadási törvényjavaslat tartalmi, szerkezeti meghatározása nélkül.

Az önkormányzatok költségvetési kapcsolatai

A helyi önkormányzatokat, a helyi kisebbségi önkormányzatokat és a többcélú kistérségi társulásokat megillető támogatások és hozzájárulások előirányzatait a költségvetési törvény (Kvtv.) 1. számú mellékletében a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet tartalmazta. Ennek alapján az önkormányzatokat a 2008. évben 1348,6 milliárd forint illette meg, ami 0,4 milliárd forinttal kevesebb a 2007. évinél. Az előirányzat-módosítások – Kormány és fejezeti hatáskörben – az Áht.-ban és a Kvtv.-ben meghatározott szabályoknak megfelelően történtek. Év végére az előirányzat 1435,9 milliárd forintra változott. A helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadójának módosított előirányzata 6,5 százalékkal, 87,3 milliárd forinttal haladta meg az eredeti előirányzatot. A pénzügyi teljesítés 1421,7 milliárd forint, ami az eredeti előirányzatnál 5,4 százalékkal magasabb, a módosított előirányzatnál 1 százalékkal alacsonyabb.

A 2008. évi zárszámadáshoz kapcsolódóan az önkormányzati alrendszer vonatkozásában a normatív hozzájárulás, az átengedett személyi jövedelemadó és a többcélú kistérségi társulásoknak járó normatív, kötött felhasználású támogatás igénylését, felhasználását és elszámolását 71 önkormányzatnál és 16 többcélú kistérségi társulásnál, a felhalmozási célú támogatásokat 30 önkormányzatnál ellenőriztük.

A költségvetési törvény a normatív hozzájárulások címen összesen 679 313,7 millió forint eredeti előirányzatot tartalmazott, a módosított előirányzat 673 590,8 millió forint. A teljesítés 673 722,0 millió forint volt, ami az eredeti előirányzatnál 0,8 százalékkal kevesebb, a módosított előirányzattal közel egyező. A normatív állami támogatások és hozzájárulások az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium (ÖTM)/Önkormányzati Minisztérium (ÖM) által kimutatott előirányzatai és teljesítési adatai megegyeztek a Kincstár által kimutatott adatokkal.

Normatív támogatások felhasználása javuló tendenciát mutat

Az ellenőrzésbe bevont 71 önkormányzat és 16 többcélú kistérségi társulás összesen 24 106,3 millió forint normatív hozzájárulással és 2 386,6 millió forint – a többcélú kistérségi társulásokot megillető – kötött felhasználású normatív támogatással számolt el.

Az ellenőrzött önkormányzatok 453,2 millió forint normatív hozzájárulást jogtalanul vettek igénybe és számoltak el, 438,4 millió forint pedig pótlólagosan jár részükre a feladatellátás alapján.

A feltárt eltérések egyenlege –14,8 millió forint jogtalan igénybevétel, az önkormányzatok által elszámolt normatív hozzájárulás 0,06 százaléka, ami az előző évi 0,83 százalékhöz képest jelentős javulást mutat. Ezzel összefüggésben megállapítható, hogy a zárszámadás megbízhatósága a normatív hozzájárulások elszámolása tekintetében javult. Ennek oka a figyelmesebb elszámoláson kívül a Kincstár ellenőrzési tevékenységének kiterjesztése, valamint a korábbi számvevőszéki ellenőrzések javaslatainak hasz-

nosulása. A javulás ellenére továbbra is helytálló az a számvevőszéki vélemény, amely szerint a normatív hozzájárulás szabályszerű igénybevételét, elszámolását nehezítette és a hibák elkövetésének kockázatát növelte – a korábbi évekhez hasonlóan –, hogy az igénybevételre vonatkozó szabályokat az Országgyűlés évről évre lényegesen módosította. Különösen vonatkozik ez a szociális gyermekvédelmi szolgáltatásokra, a szociális és gyermekvédelmi bentlakásos és átmeneti elhelyezésre, a közoktatási alap hozzájárulásra és a közoktatási kiegészítő hozzájárulásra.

A normatív hozzájárulással elszámoló önkormányzatok és többcélú kistérségi társulások 28 százaléka nyújtott be hibátlan elszámolást, a normatív kötött felhasználású támogatással elszámoló többcélú kistérségi társulások egyike sem. A normatív hozzájárulásnál a lényegességi küszöböt (2%) meghaladó elszámolási hibát négy önkormányzat esetében állapítottunk meg. A 2 százaléknál nagyobb hibát tartalmazó önkormányzati beszámoló aránya az előző évi 29 százalékról 5 százalékra csökkent. Egy-egy jogcím esetében a hibaarány 5 százaléknál nagyobb volt az ellenőrzött önkormányzatok 20,3 százalékánál, szemben az előző évi 44,6 százalékkal. Ez is a javuló tendenciára utal.

Az ellenőrzött többcélú kistérségi társulások 29,9 millió forint normatív kötött felhasználású támogatást jogtalanul vettek igénybe és számoltak el, 31,8 millió forint pedig pótlólagosan jár részükre. Az egyenlegében 1,9 millió forint pótlólagos támogatás abszolút összegre vetítve 2,6 százalékos eltérést jelent az elszámoláshoz képest. A többcélú kistérségi társulások normatív kötött felhasználású támogatás elszámolásából három volt 5 százaléknál nagyobb hibaarányú.

Bonyolult szabályozási feltételek

A többcélú kistérségi társulások ösztönző támogatását bonyolult szabályozási feltételek mellett nyújtotta a központi költségvetés. A közös feladatellátást szervező tevékenységével is biztosíthatta a többcélú kistérségi társulás, amelynek konkrét tartalmát nem szabályozták.

A számvevőszéki ellenőrzés értékelési szempontjai:

a 2008. évi költségvetési törvény végrehajtása törvényesen, szabályszerűen történt-e; a központi költségvetési szervek (elemi) költségvetései végrehajtásáról szóló beszámolók és elszámolások, valamint a központi költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai megbízhatóak-e; a helyi önkormányzatok és többcélú kistérségi társulásokat megillető hozzájárulások, támogatások előirányzatainak módosítását szabályszerűen végezték-e, azok folyósítása a jogszabályi előírások szerint történt-e; a helyszíni vizsgálatba vont önkormányzatok és többcélú kistérségi társulások a jogszabályoknak megfelelően igényelték, használták fel és számolták-e el a hozzájárulásokat és a támogatásokat; a támogatások igénylésére vonatkozó pályázati kiírások tartalma és a pályázatokról hozott döntés összhangban van-e a tárgyévvel kapcsolatos költségvetési törvénnyel és a kapcsolódó ágazati jogszabályokkal.

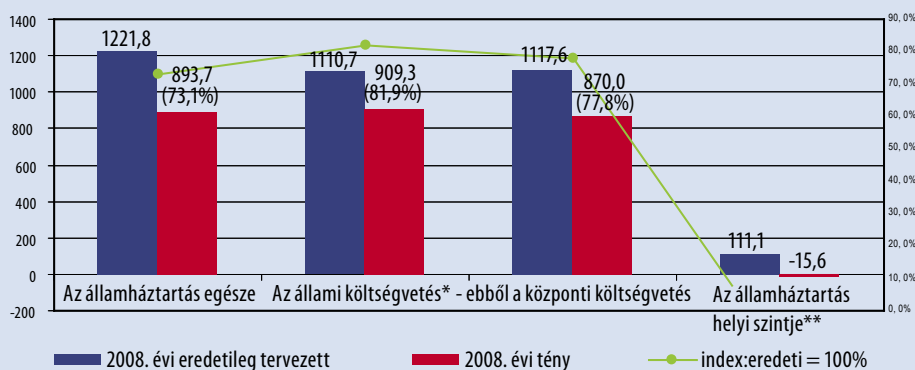
A támogatás igénylése és elszámolása az ÖM által kidolgozott adatbázis rendszerben történt, amely terjedelmes volt és nehezen lehetett áttekinteni, számítási módszere a mutatószámok kerekítésére vonatkozó szabályok tekintetében nem volt összhangban a Kvtv. előírásaival.

A szabályozás – bizonyos megkötésekkel – lehetőséget biztosított az ösztönző támogatás által támogatott feladatok közötti átcsoportosítására, de a központi információs rendszer keretében a különböző feladatokra igénybe vett támogatásokról egy soron kellett elszámolni a feladatmutató feltüntetésével. Így a költségvetési beszámolóban nem volt lehetőség annak kimutatására, hogy az átcsoportosítást követően a felhasználás milyen feladatokra, milyen nagyságrendben történt. A cél szerinti felhasználás elszámolási, dokumentálási rendszerét központilag nem szabályozták. Az ösztönző támogatások cél szerinti felhasználása az intézményfenntartó társulások gesztor önkormányzatokon keresztül történő többlépcsős finanszírozása miatt nehezen volt követhető.

Az ellenőrzött intézmények fenntartói hibás adatokat szolgáltatottak amelyeknek oka az volt, hogy az óvodai és álta-

KOR-KÉP – ÁSZ-JELENTÉS

Az államháztartás 2008. évi hiánya pénzforgalmi szemléletben (Mrd Ft)

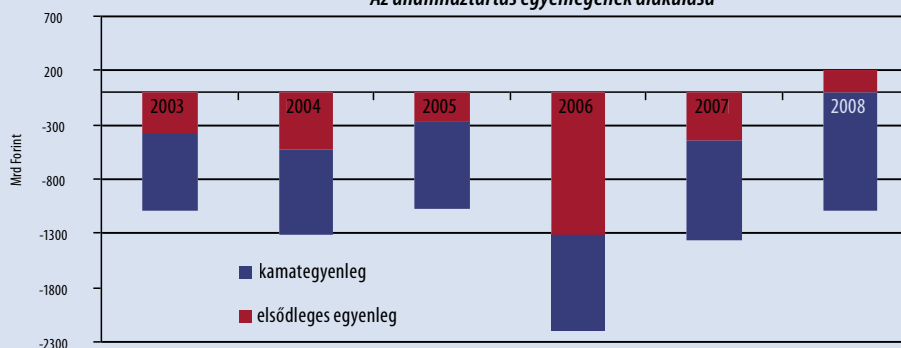

Forrás: a zárszámadási törvényjavaslat

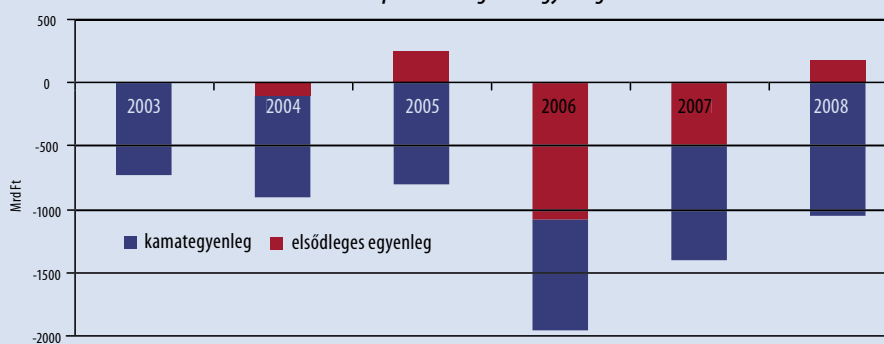
* központi költségvetés, elkülönített állami pénzalapok és a tb alapok együttesen

** helyi önkormányzatok (a negatív érték mutatja a többletet)

Az államháztartás egyenlegének alakulása

A központi költségvetés egyenlegének alakulása

Forrás: zárszámadási törvényjavaslatok

lános iskolai ellátottak számbavételét a Kvtv. mellékletei nem azonos módon szabályozták a 2008. költségvetési évre. A bejáró, az iskolabusszal utaztatott, továbbá a tagintézményekben járó beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő, illetve a sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók két, illetve három főként történő számbavételét, így a 8. számú melléklet szerinti „többszörös” finanszírozását többlet szakmai tartalom

(többlet pedagógus szükséglet, egyéb költség) nem indokolja. Különösen, hogy a közoktatási intézmények alaptevékenysége finanszírozását biztosító 3. számú melléklet szerint e gyermekek/tanulók a normatív (alap és kiegészítő) hozzájárulások szempontjából egy főként vehetők figyelembe.

A szociális alapszolgáltatási feladatokhoz igényelhető ösztönző támogatás ellenőrzése során a legtöbb eltérést

az okozta, hogy a Kvtv. a mellékleteiben eltérően határozta meg a kerekítési szabályokat. Az eltérő szabályozás miatt a feladatellátást biztosító szociális intézmények adatszolgáltatása és az intézményfenntartó többcélú kistérségi társulások elszámolása hibás volt.

A belső ellenőrzési feladatok ösztönző támogatása a feladatellátásban résztvevő önkormányzatok és költségvetési szervek alapján illette meg a többcélú kistérségi társulásokat. A támogatás összege független volt a tárgyévben ténylegesen elvégzett belső ellenőrzési feladatoktól. A jelenlegi szabályozás külön veszi figyelembe az önkormányzatokat, illetve a polgármesteri hivatalokat, továbbá a többcélú kistérségi társulásokat és munkaszervezeteket, annak ellenére, hogy ez a belső ellenőrzés szempontjából nem jelent külön ellenőrzési feladatot. A szabályozás saját feladatként ismerte el a külső erőforrás bevonásával végzett tevékenységet is.

A helyi önkormányzatok jövedelem-differenciálódás mérséklésének elszámolása a vizsgálatba bevont települési önkormányzatok közül hetvenet érintett. A számvévészeti ellenőrzés a vizsgált önkormányzatok jövedelemkülönbség mérséklésére vonatkozó elszámolásait teljeskörűen felülvizsgálta, ennek alapján tíz önkormányzatnál 31,9 millió forint befizetési kötelezettség, valamint hat önkormányzatnál együttesen 6,3 millió forint összegű további kiegészítés egyenlegeként 25,6 millió forint összegű visszafizetési kötelezettséget állapított meg. Az eltéréseket minden esetben a nem kötelezően ellátott térségi feladatok mutatószámának változása okozta. A jövedelem-differenciálódás-mérséklés elszámolás ellenőrzésénél megállapított eltérések következményeként a saját forrásból beruházásra felhasznált összeg visszaigényelhető része nem változott.

Kiegészítő támogatások

A helyi önkormányzatok működőképességének megőrzését szolgáló kiegészítő támogatások alcím eredeti előirányzata 14 000,0 millió forint, módosított előirányzata 18 175,0 millió forint, amely 18 044,1 millió forint

teljesült. A teljesítés az eredeti előirányzatnál 4044,1 millió forinttal (28,9%-kal) magasabb, a módosított előirányzatnál 130,9 millió forinttal (0,7%-kal) alacsonyabb.

Az Önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő települési önkormányzatok támogatása (a továbbiakban: Önhiki) eredeti előirányzata 12 500,0 millió forint volt. A módosított előirányzat 8575,0 millió forint. A 3925,0 millió forint előirányzat-csökkenés a normatív hozzájárulásokról és támogatásokról történt lemondásokból, illetve az intézményátadásokból felszabaduló összegek Önhikire, illetve fejezeti hatáskörben történő Önhikiről (3037,9 millió forint) való átcsoportosításból ered, amely megfelel a Kvtv. vonatkozó előírásainak. Az Önhiki teljesítése 8570 millió forint volt, ami az eredeti előirányzatnál (12 500 millió forint) 3930 millió forinttal, 31,4 százalékkal, míg a módosított előirányzatnál (8575 millió forint) 5 millió forinttal, 0,1 százalékkal alacsonyabb.

A pénzügyminiszter döntése alapján a 2008. évben az első támogatási ütemben 865 önkormányzattól 723 önkormányzat kapott 7791,9 millió forint, a második ütemben 171 önkormányzattól 152 önkormányzat kapott 778,1 millió forint támogatást. A második ütem 152 támogatott önkormányzata közül 127 az első ütemben is kapott támogatást, így összesen 748 önkormányzat részesült támogatásban.

Az Állami támogatás a tartósan fizetésképtelen helyzetbe került helyi önkormányzatok adósságrendeziére irányuló hitelfelvétel visszatérő kamattámogatására, az adósságrendezi alatt működési célra igényelhető támogatásra, valamint a pénzügyi gondnok díjára eredeti előirányzat 100,0 millió forint volt.

A 2008. évi teljesítés 4,2 millió forint volt, ami az eredeti előirányzatnál 95,8 millió forinttal, 95,8 százalékkal volt alacsonyabb. A tartósan fizetésképtelen helyzetbe került helyi önkormányzatok támogatására a 2008. évben két igénybejelentés érkezett, amelyek felülvizsgálatát követően Nemesgulács 2,4 millió forint, illetve Boba község 1,8 millió forint támogatásban részesült.

A működésképtelen önkormányzatok egyéb támogatása eredeti előirányzata 1400,0 millió forint, módosított előirányzata 9500,0 millió forint volt. A 8100,0 millió forint előirányzat-növekedés 6 előirányzat átcsoportosításából ered. Az előirányzatok módosítása a jogszabályi előírásoknak megfelelően történt. A 2008. évi teljesítés 9469,9 millió forint volt, ami az eredeti előirányzatot (1400,0 millió forint) 8069,8 millió forinttal, 6,7-szeresével haladta meg, a módosított előirányzathoz (9500,0 millió forint) képest azonban 30,1 millió forinttal, 0,3 százalékkal maradt el.

Az önkormányzati és területfejlesztési miniszter a támogatás igényléséhez és felhasználásához útmutatót adott ki, továbbá utasításban szabályozta a döntés-előkészítési feladatokat, s előírta az igénylés kötelező mellékleteként beküldendő adatlapokat. Az utasítás és az útmutató értelmében a támogatás ugyanazon helyi önkormányzat részére adott költségvetési éven belül csak egyszeri alkalommal javasolható, kivéve, ha különös méltánylást érdemlő körülmény áll fenn. Ezzel szemben a 2008. évben támogatott önkormányzatok között 439 azok száma, amelyek az év során egynél többször (404 önkormányzat kétszer, 33 önkormányzat háromszor, 2 önkormányzat – Nagyecsed és Győrtelek – négyszer kapott támogatást) kaptak támogatást. Összesen 1421 önkormányzat igényelt támogatást, közülük 1364 részesült támogatásban, ami az igénylő önkormányzatok 96 százaléka.

Az Állami Számvevőszék véleménye szerint a méltánylást érdemlő körülmény lehetséges eseteit egyértelműen szükséges szabályozni, mert sem az utasítás, sem az útmutató nem tartalmazott előírást, hogy a fennálló körülmények mértékét hogyan kell számba venni, milyen mértékben kell érvényesíteni. Továbbra sem volt megítélhető az egyes szempontok támogatási összegre gyakorolt hatása. Ezen hiányosságot az ÁSZ a 2006. és 2007. évi zárszámadási jelentésében már jelezte és javaslatot fogalmazott meg az önkormányzati és területfejlesztési miniszter részére, a javaslat azonban nem hasznosult.

Címzett- és céltámogatások

A címzett- és céltámogatás 2008. évben rendelkezésre álló 52 500 millió forint módosított előirányzatából 34 940,7 millió forint (66,6%) felhasználá-

sa történt meg. Az előirányzat-maradvány 2008. december 31-én 17 559,3 millió forint volt, a rendelkezésre álló előirányzat 33,4 százaléka.

Az ellenőrzött helyi önkormányzatoknak 2008-ban összesen 6847 millió forint címzett- és céltámogatási előirányzat állt rendelkezésre beruházásaik megvalósításához. Az önkormányzatok 2008-ban 5961,3 millió forintot, a rendelkezésre álló címzett- és céltámogatási előirányzat 87,1 százalékát felhasználták, 10 millió forintról (0,1%) pedig lemondtak. A vizsgált címzett- és céltámogatások 2008. év végi előirányzat-maradványa 875,6 millió forint volt, a 2008-ban rendelkezésre álló előirányzat 12,8 százaléka, amely 14 beruházásnál, a vizsgált beruházások 47 százalékánál képződött. Az előirányzat-maradvány nagyobb része, 517,9 millió forint (59,1%) a még folyamatban lévő 4 maradványa volt és még felhasználásra kerülhet. Az előirányzat-maradvány kisebb része 357,7 millió forint (40,9%), a befejezett beruházások 38 százalékánál keletkezett és végleges maradványnak tekinthető. Az ellenőrzött címzett- és céltámogatások a 2005–2008. évekre rendelkezésre álló 20 456,7 millió forintos előirányzatából 19 571,1 millió forint (95,7%) felhasználása történt meg 2008 végéig.

A vizsgálattal érintett önkormányzatoknál az ellenőrzés nem állapított meg az Áht. szerinti pótlólagos bevételt. Az ellenőrzött 27 címzett-támogatást és 3 céltámogatást a támogatások elnyerésére vonatkozó igénybejelentésekben meghatározott célokra, feladatokra, műszaki tartalomra használták fel az önkormányzatok. A címzett- és céltámogatási előirányzatról való lemondási kötelezettség teljesítése 2008-ban, illetve a helyszíni vizsgálatok befejezéséig 7 esetben szabályszerűen megtörtént. A címzett-támogatási előirányzatról való lemondási kötelezettségének törvényi előírás ellenére 2 önkormányzat nem tett eleget, melyek a beruházás tervezett befejezését követő év végéig összesen 53,8 millió forint címzett-támogatást nem használtak fel, amelyről haladéktalanul le kellett volna mondaniuk.

Címzett- és céltámogatási igénybejelentéseiket az önkormányzatok a jogszabályokban előírt célokra, feladatokra nyújtották be. Az igénybejelentések

87 százaléka megfelelt a jogszabályokban előírt tartalmi és formai követelményeknek, amelyek érvényesülését a többi önkormányzat is hiánypótlás teljesítésével biztosította.

A beruházás-támogatások főbb jellemzői

A beruházások pénzügyi előkészítése keretében a céltámogatásban részesült önkormányzatok megkötötték a támogatási szerződést az illetékes regionális fejlesztési tanáccsal. A címzett- és céltámogatásban részesült önkormányzatok finanszírozási szerződést kötöttek a Kincstárral, illetve a számlavezető pénzintézetükkel. A finanszírozási szerződések tartalma összhangban volt az igénybejelentésekkel és – egy kivétellel – a jogszabályi előírásokkal.

Az egyéb pénzforrások időben való rendelkezésre állása és a forrástervezés megalapozottsága alapján a beruházások kétharmadának volt megfelelő a pénzügyi előkészítése, egyharmaduknak csak részben. Utóbbiaknál a pénzügyi források nem voltak megfelelően összehangolva, mert a decentralizált támogatásokat a címzett- és céltámogatási igénybejelentésnél nem tervezték az önkormányzatok. Tervezési hiányosság miatt az önkormányzati saját források az ütemezettnél későbbi időben álltak csak rendelkezésre, amely azonban nem hátráltatta a beruházások megvalósításának folyamatát.

Az ellenőrzött beruházások forrásösszetétele a címzett- és céltámogatási igénybejelentésben tervezetthez képest változott. Az önkormányzatok az egyéb állami támogatások elnyerésével csökkentették az igénybejelentésben tervezett saját forrásokat, vagy a

többletköltségek fedezetének biztosítására használták fel azokat. Az eredetileg tervezettnek több mint háromszoros összegével szerepeltek a decentralizált támogatások a befejezett beruházások forrásösszetételében.

A vizsgált beruházásokkal összefüggésben az érintett önkormányzatok 93 százaléka alkalmazta a közbeszerzési törvény előírásait a beruházás megvalósításában részt vevő szolgáltatók kiválasztásában. A közbeszerzési eljárások lefolytatása során az önkormányzatok 17 százalékánál állapítottunk meg hiányosságot a közbeszerzési eljárás szabályozási teendőinek ellátása és az eljárás lefolytatása során a törvényi előírások és a helyi szabályozás érvényesítése tekintetében.

Leghátrányosabbak és Budapest

A *leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatása* címen az eredeti előirányzat 5800 millió forint, a módosított előirányzat 8502,8 millió forint volt, amely 4503,9 millió forinton teljesült. A teljesítés az eredeti előirányzattól 1296,1 millió forinttal, 22,3 százalékkal, a módosított előirányzattól 3998,9 millió forinttal, 47 százalékkal marad el. A 2008. évben 687 pályázat támogatásáról döntött a tanács, amelyek összege együttesen 4503,9 millió forint volt.

A *Budapest 4-es – Budapest Kelenföldi pályaudvar–Bosnyák tér közötti – metróvonal építésének támogatása* 2008. évi 16,2 milliárd forintos előirányzata 43,5 milliárd forinton teljesült, amely több mint 2,5-szer magasabb a tervezettnél.

A 2008. év I. félévében 6 kifizetést, továbbá 17 díjfizetést indítottak el utalvány hiányában. Ez a teljesült előirány-

zatnak 0,7 százaléka. A díjkifizetések összegére vonatkozó forrásbiztosítást a Kincstár utólag kérte az ÖTM/ÖM-től. A díjfizetések értéknapiak így korábbiak voltak, mint az ÖTM/ÖM által kiállított utalványok kelte, ezáltal megállapítható, hogy az ÖTM/ÖM utalványozása – a korábbi évekkel egyezően – a 2008. I. félévében is formális volt. A 2008. év második félévében – a 2007. évi számvevőszéki vizsgálat lezárását követően – utalvány hiányában kifizetés már nem történt.

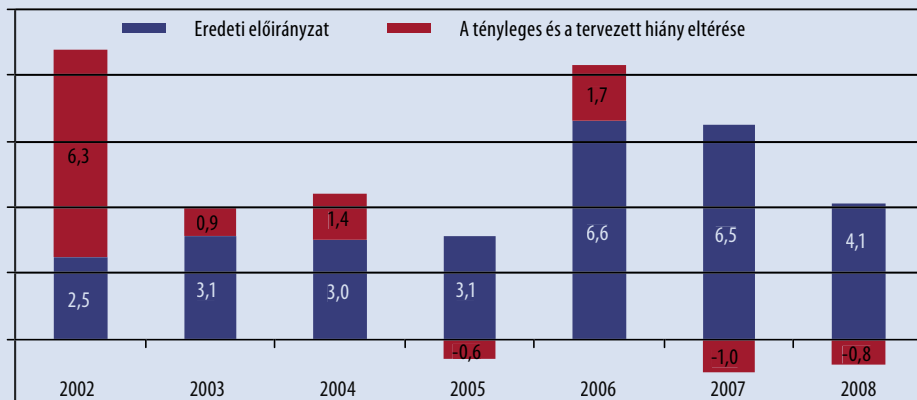
A 2005. évi LXVII. törvény előírása értelmében a kontrollpozíció gyakorlatát segítő szakértői szolgáltatás igénybevételére az állam az állami támogatásból évente legfeljebb 50 millió forint összeget használhat fel. Ebből a keretből a 2008. évben sem történt felhasználás. Az ÁSZ helyszíni ellenőrzésének lezárásáig – 2009. május 29-ig – az állami szakértői szolgáltatás beszerzésére irányuló pályázatot nem írták ki.

A beruházásra fordítandó összeg nagysága – a 2008. évi szárszámadás számvevőszéki ellenőrzésekor tapasztaltakat is figyelembe véve – fokozottabb ellenőrzési tevékenységet indokol a Magyar Állam képviselével megbízott Pénzügyminisztérium részéről. A fokozottabb ellenőrzésnek az eddiginél jelentősebb szakmai kontrollt kell biztosítania. Az erőteljesebb szakmai ellenőrzésnek – a kormány tájékoztatásán túlmenően – a megvalósítás folyamatának közvetlen vizsgálatát is magában kell foglalnia.

Budapest Főváros Önkormányzata és a BKV Zrt. között létrejött szerződés értelmében a BKV köteles a beruházás során hozott beruházói döntések és a beruházás megvalósítása ellenőrzésére független ellenőrző mérnököt megbízni. Budapest Főváros Önkormányzata és az Európai Beruházási Bank között 2005. július 18-án létrejött pénzügyi szerződés 6.09 pontja is előírja „egy független és nemzetközi gyakorlattal rendelkező mérnök” alkalmazását. A független ellenőrző mérnök a BKV által – a főváros egyetértésével – meghatározott feltételek szerint végezne feladatát, azonban a számvevőszéki ellenőrzés lezárásáig továbbra sem alkalmaztak mérnököt.

Dr. Sepsey Tamás
az ÁSZ főigazgató-helyettese

A központi költségvetés hiányai pénzforgalmi szemléletben (a GDP százalékában)

Félő, hogy a jövő évi jelentős forráskivonást és -csökkentést számos önkormányzat nem bírja majd ki. Ennek következménye óhatatlanul az állam, illetve közvetve mindannyiunk nyakába szakad. Az önkormányzati csődök kihatásait ugyanis az egész társadalomnak viselnie kell.

A önkormányzatok részéről a 2010. évi költségvetéssel kapcsolatban a szokásos őszi csatározásokhoz képest – az elmúlt 19 évet figyelembe véve – az eddigi legnagyobb ellenállás figyelhető meg. Ennek látványos megnyilvánulása volt, hogy a Kormány–Önkormányzatok Egyeztető Fórumának (KÖEF) szeptember 4-i ülésén az önkormányzati oldalt alkotó hét országos szövetség elnöke bejelentette, hogy a szövetségek felfüggesztik a tagságukat a KÖEF-ben.

A bejelentés legfőbb indoka az volt, hogy a nyár folyamán egyes kormányzati szereplők (pénzügyminiszter, miniszterelnök) többször, több helyen jelentették be, illetve „vésték kőbe”, hogy az önkormányzatok ideai állami támogatásához mérten jövőre 120 milliárd forinttal kevesebb pénzt akar biztosítani a kormány. Ugyanakkor az önkormányzati szövetségek tárgyalást, egyeztetést sürgető kezdeményezései sorra érdemi válasz nélkül maradtak, így a bizonytalanság és a bizalmatlanság fokozódott.

A felügyeletelt feszültséget nem sikerült oldani. Annak ellenére, hogy Bajnai Gordon miniszterelnök a szeptemberi egyeztető fórumon személyesen adott tájékoztatást, az önkormányzati vezetők mégis „kivonultak”. Így a KÖEF jelenleg nem működik.

A szeptember elején megtartott tanácskozási tájékoztatásul készített, a 2010. évi költségvetés önkormányzatokat érintő vonatkozásairól szóló, ötoldalas előterjesztés és a 120 milliárd forint elvonás ágazati megosztását bemutató táblázat nem volt alkalmas érdemi vitára. (Lásd: 1. melléklet)

A kormányzati álláspontot teljeskörűen megjeleníteni nem érdemes, mivel nagyon árnyaltan utalt csak a megszorításokra, és alapvetően a világgazdasági válság következményeként vezette le a változásokat. Azt hangsúlyozva, hogy a gazdaságpolitika mozgásterét szűk, ezen belül a legfontosabb célok adottak: egyensúlyörzés, stabilitás, biztonság, kedvezőbb feltételek teremtése a válság utáni időszakra.

„A kormány által elfogadott kiadáscsökkentő intézkedéscsomagban 2010-től már egyre nagyobb súlyt képvisel az állami kiadások tartós, szerkezeti jellegű átalakítása. Ennek keretében:

- ✓ 2010-től megváltozik a nyugdíjindexálás szabályozása, (a főszabály az inflációkövető indexálás, az átlagkereset növekedése a GDP változásától függően kerül figyelembevételre),

- ✓ a 13. havi nyugdíj megszűnik, helyette a GDP növekedéséhez kötött feltételes nyugdíjprémium kerül bevezetésre,

- ✓ a korábban 2010-re tervezett korrekciós nyugdíj-emelésre nem kerül sor,

- ✓ a 2010. április 30-a után született gyermekek esetében a gyermekgondozási segély időtartama egy évvel lerövidül, a gyermekgondozási díj jogosultsági időtartama az előzetes biztosítási jogviszony hosszához igazodik,

- ✓ a családi pótlék összege nem emelkedik, továbbá a családi pótlékra való jogosultság korhatára csökken, 23-ról 20 éves korra,

- ✓ a közszférában két évig változatlan marad a bruttó keresetösszeg. A megszűnő 13. havi illetményt a későbbiekben egy feltételes, a GDP növekedéséhez kötött kiegészítő juttatás váltja fel,

- ✓ a családi pótlék és az öregségi nyugdíjhoz kötött szociális ellátások két évig nem emelkednek.

Takarékosabbá válik az állami intézményrendszer működtetése, beleértve az önkormányzati rendszert és a közösségi közlekedést. E két területen a korábbi döntések megalapozása a jövő évi költségvetés kidolgozásával párhuzamosan történik:

- ✓ a feladatok felülvizsgálatával és a működési hatékonyság ösztönzésével jelentős megtakarítás érhető el a helyi önkormányzati rendszerben,

- ✓ a hatékonyság javításával és az ártámogatások felülvizsgálatával költséghatékonyabbá tehető az állami vasúttársaság működése.”

Az önkormányzatok helyzetének bemutatásánál közöltek és a beterjesztett költségvetési törvényjavaslat között már jelentések az ellentmondások.

Míg a KÖEF elé beterjesztett tájékoztató arról szólt, hogy a helyi önkormányzatok – beleértve a helyi kisebbségi önkormányzatokat, valamint a többcélú kistérségi társulásokot is – 2010-ben hitelforrások nélkül közel 3200 milliárd forinttal gazdálkodhatnak, addig a törvényjavaslat csak 3035 milliárd forinttal számol.

Az idei évi 1290 milliárd forintos állami támogatással szemben a jövő évi tervezet 1127,5 milliárd forint, amelyet a kormányzat a különféle korrekciók figyelembevételével a 2009. évi korrigált előirány-

A felügyeletelt feszültséget, annak ellenére sem sikerült oldani, hogy Bajnai Gordon miniszterelnök a szeptemberi egyeztető fórumon személyesen adott tájékoztatást. Az önkormányzati vezetők mégis „kivonultak”, így a KÖEF jelenleg nem működik. (A felvétel az önkormányzati vezetők sajtótájékoztatóján készült)

Önkormányzati megtakarítások alakulása (1. melléklet)

milliárd forint

Közkutatás	37,0
teljesítménymutató változásának hatása	12,0
közkutatási humán normatívákra gyakorolt hatás	4,6
intézményi társulás	1,7
tanulólétszám csökkenés	6,0
művészetoktatás	2,0
egyéb programok	10,7
Szociális	12,3
intézményi ellátás	5,9
egyéb ellátások	6,4
Kultúra	3,0
közművelődési normatíva	2,6
zenekarok támogatása	0,4
Globális támogatások (sport, üdülő, megye)	17,0
Fejlesztési támogatások	50,1
Mindösszesen	119,4

A helyi önkormányzatok központi forrásainak alakulása a 2009. és a 2010. években (2. melléklet)

Megnevezés	2009. évi előirányzat (Mrd forint)	2010. évi javaslat (Mrd forint)	Változás	
			Összeg (Mrd forint)	%
1.	2.	3.	4.=3.-2.	4.=3./2.
Állami támogatások és hozzájárulások	640,7	448,1	-192,6	69,9
Személyi jövedelemadó	649,3	679,4	+30,1	104,6
ÖSSZESEN	1290,0	1127,5	-162,5	87,4

zat 95,2 százalékának tekint. A korrekciós számítás azonban nincs teljeskörűen levezetve, ugyanis a kormányzat figyelembe vette a járulékcsökkenés és az egészségügyi hozzájárulás megszűnését, a közoktatásban a tanulólétszám csökkenését és a teljesítménymutató felmenő rendszere miatt keletkező megtakarítás hatását, viszont nem vette figyelembe az 5 százalékos áfa-, illetve inflációnövekedést. Mindezekre tekintettel a korrekciós számítás vitatható, az viszont tény, hogy a 2009. évi előirányzathoz képest a 2010. évi javaslat 162,5 milliárdos csökkentést tartalmaz. Így a tényleges csökkenés mértéke az ideai előirányzathoz képest 12,6 százalék. Míg a személyi jövedelemadó 4,6 százalékos növekményt mutat, addig az állami támogatások és hozzájárulások mértéke 30,1 százalékkal

csökken. Összességében az önkormányzatok tevékenységéhez történő állami hozzájárulás aránytalanul magasabb, 12,6 százalékos, mint a központi költségvetési 5,4 százalékos csökkentés. (Lásd: 2. melléklet)

A központi költségvetés és az önkormányzatokat érintő megszorítás ilyen arányú eltérése semmiképpen nem fogadható el, ugyanis az önkormányzatok fő feladata az állam által alkotmányban és egyéb törvényekben vállalt közszolgáltatások biztosítása. Így a megszorítások majd alapvetően a lakosságot fogják érinteni, miközben a szolgáltatások minőségének csökkenéséért vagy elhagyásáért a konfliktust az önkormányzatoknak kell kényszerűen elviselni.

Természetesen a jövő évi költségvetéssel kapcsolatos részletes elemzéshez sem az

KÖR-KÉP – ÉRDEKKÉPVISELET

idő, sem pedig a szükséges információk nem állnak még rendelkezésre, viszont az egyértelműen látszik, hogy a kormányzat most sem képes a központi szervezetek, minisztériumok és háttérszerveik tekintetében megtenni a drasztikus megszorításokat, hanem a konfliktust és annak megoldását az önkormányzatokra kívánja hárítani.

Az évek óta alkalmazott módszer azonban jövőre még nagyobb veszélyekkel jár, ugyanis nem „csupán” a központi állami hozzájárulás mértéke csökken jelentősen, hanem a gazdasági válság következtében az önkormányzatok saját bevétele is mérséklődni fog.

Az előzetes számítások szerint csaknem 100 milliárd forinttal, így az önkormányzati szféra 2010-es bevétele előreláthatólag több mint 250 milliárd forinttal csökken, ami viszont olyan mértékű forráskivonás, amelynek kezelése az önkormányzati szférán belül nem lehetséges.

A helyzetet tovább rontja, hogy a tervezett kormányzati elvonás az előzetes hírek és bejelentések ellenére mégis csak „fűnyíró” elv szerint történik. Ennek következtében a költségvetési javaslat üzenete szembe megy az elmúlt két kormányzati ciklusban megkezdett, majd alkalmazott integrációs törekvéseknek is. A társulások és körjegyzőségek támogatásának érzékelhető csökkentése visszaveti a már kialakult együttműködések is, így rombolja a sok vesze-

kedéssel, vitával és kompromisszummal elért eredményeket. A már egyszer létrehozott társulások szétverése hosszú távon okoz károkat, de nem csupán az érintett kistérségeknek, mikrotérségeknek, hanem az egész önkormányzati rendszernek.

Az idő rettentően kevés, főleg ha azt is figyelembe vesszük, hogy a miniszterelnök már novemberben szeretné elfogadtatni a költségvetést. A pusztán pénzügyi egyensúlyi szempontok szerint elfogadott költségvetés viszont súlyos károkat okozhat, elsődlegesen a védtelen kistelepülések, valamint az egyoldalú gazdasággal rendelkező települések számára. Félő, hogy a jövő évi jelentős forráskivonást és -csökkentést az önkormányzatok jelentős része nem bírja majd ki. Ennek a következménye óhatatlanul az állam, illetve közvetve mindannyiunk nyakába szakad, ugyanis az önkormányzati csődök kihatásait az egész társadalomnak viselnie kell.

A helyzet komoly és nehezen kezelhető. Ezért is nagy kár, hogy a kormányzat és az önkormányzatok közötti intézményesített tárgyalások megszakadtak. Ily módon sem a kormányzat, sem az Országgyűlés nem lesz képes olyan költségvetést keresztülvinni az önkormányzati érdekek figyelmen kívül hagyásával, amely garantálni tudja a 2010. évi esztendő biztonságos önkormányzati működését.

Dr. Zongor Gábor
a TÖOSZ főtítkára

Korábbi jelentkezésünk óta hét településen tartottak időközi önkormányzati választást, önfeloszlatás ebben az időszakban nem történt. A településvezető személyéről öt alkalommal döntöttek, egy esetben szavaztak újra bizalmat a korábbi polgármesternek. Érdeklenség, hogy a megválasztott jelölt ellenfele szintén ült már a faluvezetői székben. Idén lapzártaunkig hatvanegy időközi önkormányzati választást tartottak és jelen állapot szerint még további tizenhat referendum lesz az év végéig, ami összességében harmincnégy százalékos csökkenést jelent a tavalyi adatokhoz hasonlítva...

TÓTKOMLÓS *Garay Rita*, a Fidesz jelöltje nyerte meg a Békés megyei Tótkomlóson tartott időközi polgármester-választást július 26-án. Dr. Garay Rita a leadott szavazatok 52,24 százalékát kapta, míg vetélytársai Gyivicsánné dr. Senczi Irén (függetlenként, de az MSZP és a Munkáspárt támogatásával) a voksok 42,92 százalékát, Czirléné Kovács Tímea (független) pedig a 4,84 százalékát nyerte el. A választást a korábbi polgármester lemondása miatt írták ki.

BIRI *Almási Katalin* független jelölt nyerte augusztus 2-án az időközi polgármester-választást a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Biriben. A választáson induló öt független közül Almási Katalin 239, Szilágyi Mihály 167, Stock Gyula 68, Vasas László 131, Palicz György Tamás pedig 60 szavazatot nyert el.

A választásra jogosult 1135 főből 663-an szavaztak, így a 59 százalékos volt a részvételi arány három érvénytelen szavazat mellett. Az időközi választást a korábbi polgármester lemondása miatt kellett kiírni.

DÁKA *Végh József* független jelöltet választották meg augusztus 9-én a Veszprém megyei Dáka polgármesterévé. A választás két független jelöltje közül Végh József 175 szavazatot kapott, míg Murai Zitára 37-en voksoltak. A választást a tisztséget eddig betöltő, Farkas Dezső független polgármester lemondása miatt kellett kiírni.

KÖRMEND *Kármics Ferencet* választották Körmend 9-es számú választókerületének képviselőjévé az augusztus 16-án tartott időközi önkormányzati választáson. A szavazásra jogosult 932 polgárból 312-en járultak az urnákhoz, valamennyi szavazat érvényes volt. A megüresedett képviselői helyért négy jelölt indult: Kolozsvári Balázs és Makai István függetlenként, Kármics Ferenc a Rába-parti Fórum Egyesület, Tóth Tihamér pedig a Fidesz-KDNP-Polgári Összefogás Körmentért jelöltjeként. Az időközi voksolást a választókerület korábbi képviselőjének halála miatt írták ki.

RÁKÓCZIÚJFALU *Papp János* független jelöltet választották újra polgármesternek a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Rákócziújfaluban. Az 1604 választásra jogosult lakosból 739 fő adta le voksát. Papp János 460, a szintén független vetélytársa, Kecskés János 279 szavazatot kapott. Az időközi polgármester-választást azért kellett kiírni, mert Papp János májusban lemondott tisztségéről.

MENCSHELY Időközi önkormányzati képviselő-választást tartottak szeptember 13-án Mencshelyen, ahol a hatfős képviselő-testületbe három új tagot választottak. A referendumon hat független jelölt indult, közülük *Eiler Tündét*, *Gallainé Sárkózi Etelkát* és *Szűcs Lajost* választották meg képviselőnek. A névjegyzékben szereplő 229 választópolgár közül 98-an mentek el szavazni, ami 43 százalékos részvételi arányt jelent. Az időközi választást három képviselő – különböző okok miatt történt – lemondása miatt kellett kiírni.

DÁVOD *Hirtenberg Jánost* választották polgármesternek szeptember 20-án a 2200 lakosú Bács-Kiskun megyei településen. A névjegyzékbe vett 1864 választópolgárnak 53,2 százaléka, 992 fő adta le voksát öt érvénytelen szavazat mellett. A megválasz-

tott polgármester 504 érvényes szavazatot kapott, míg ellenfele, a szintén függetlenként induló Heteyi Róbert Nándor 483 voksot nyert el. Az időközi polgármester-választást a korábbi polgármester halála miatt kellett kiírni.

Hosszan tartó betegség után elhunyt Zalalövő polgármestere. *Kozma János* 1956. február 4-én született Zalalövőn, s egész életében az irányítása alatt 2000-ben városi nyilvántított település lakója volt. A hivatalban 1987-től töltött be vezető tisztségeket: a tanács vb-titkáraként, majd 1990-től a város polgármestereként dolgozott. Társadalmi funkciói mellett 1994-től 1998-ig a Zala Megyei Közgyűlés tagja, 2005-től a zalaegerszegi többcélu kistérségi társulás elnökhelyettese, a Zalaegerszegi Helyi Védelmi Bizottság tagja volt. Az időközi polgármester-választást november 22-re írták ki.

Súlyos kerékpárbaeset következtében hunyt el Tiszaalpár polgármestere. *Bodor Ferenc* a Tiszaalpár nagyközség határában lévő, motorok részére kialakított pályán szenvedett balesetet kerékpárjával szeptember hatodikán. A helyszínen újraélesztették, majd helikopterrel szállították a kecskeméti kórházba, ahol mindvégig életveszélyes állapotban kezelték. Bodor Ferenc szeptember 13-án hunyt el. Az időközi polgármester-választás időpontját még nem tűzték ki.

Lemondott Zákány polgármestere. Megromlott egészségi állapotára hivatkozva szeptember 14-én lemondott *Tóth Judit* polgármester és egy önkormányzati képviselő a Somogy megyei Zákány községben.

A zákányi önkormányzat 50 millió forintot nyert szegregált lakókörnyezet felszámolására. A projekt keretében négy átalakításra szánt lakás

lakóit a településen vásárolt házakba költöztetnék, amik nem kerülnének a tulajdonukba, hanem a későbbiekben az önkormányzat szociális bérlakásai maradnának. A hírt és a felszámolással kapcsolatos terveket falugyűlésen ismertették, azonban a résztvevőknek nem tetszett az elképzelés.

Az önkormányzatot ért bírálat hatására a falugyűlésen bejelentette lemondását *Tóth Judit* (független) polgármester és *Tóthné Aradi Valéria* képviselő is. Az időközi választás időpontját lapzártaunkig nem tűzték ki.

Lemondott Józsefváros polgármestere. Megromlott egészségi állapotára hivatkozva lemondott polgármesteri tisztségéről *Csécsei Béla*. Az SZDSZ színeiben megválasztott polgármester az elmúlt fél évet betegápolmányban töltötte, idén júliusban kilépett a liberális pártból, távollétében az alpolgármesterek gyakorolták hatásköreiket. A leköszönő polgármester lemondásáról a jogszabályi előírásoknak megfelelően írásbeli nyilatkozatot juttatott el az öt helyettesítő alpolgármesternek, aki ezt a képviselő-testület szeptember 2-i ülésén ismertette. Az ülésen kezdeményezték az időközi polgármester-választás kiírását. Az önkormányzat közleménye szerint a választás időpontja november 22. Az ajánlószervényeket legkésőbb szeptember 25-ig postázzák a választóknak. A pártok legkésőbb október 30-ig állíthatnak polgármesterjelöltet.

Méltányossági alapon is jár az ápolási díj

Alkotmánybírósági döntés

A szociális igazgatásról és ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 43/B. § (1) bekezdése lehetőséget ad a települési önkormányzat képviselő-testületének az Szt.-ben meghatározott eseteken kívül is ápolási díj megállapítására, azonban a felhatalmazás nem korlátlan. A feltételeknek összhangban kell állniuk azzal, az Szt.-ben megfogalmazott céllal, hogy a tartósan beteg, gondozásra szoruló személyek otthoni ápolása biztosított legyen.

Az Szt. 43/B. §-ában szabályozott méltányossági ápolási díj megállapítására az alanyi jogú ápolási díjra vonatkozó szabályok alkalmazandók. Mivel az Szt. ezen szabályai nem diszpozitívek, az önkormányzatnak nincs lehetősége a feltételek további szűkítésére. (69/2009. (VI. 25.) AB határozat)

Az Alkotmánybíróság által vizsgált ügyben az önkormányzat a díjazásra jogosultságot e személyek tekintetében munkaviszony hiányához vagy vállalkozás folytatásához kötötte. E mellett a pénzbeli és természetbeni ellátások helyi szabályairól szóló rendelet (a továbbiakban: Ör.) 11. § (13) bekezdés c) pontja szerint az ápolási díj nem állapítható

meg, ha van másik, ápolásra alkalmas hozzátartozó is. A rendelkezés az eredeti igénylőt egy másik „alkalmas” hozzátartozóra tekintettel kizárta az ápolási díjra jogosultak közül, holott lehetséges, hogy az utóbbi személy esetében nem állnak fenn a díjra jogosultság egyéb feltételei, vagy nem kívánja a beteget ápolni, és így a beteg ellátatlan marad.

A települési önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) az önkormányzati törvény (a továbbiakban: Ötv.) 8. § (4) bekezdése szerint köteles gondoskodni a szociális alapellátásról. Az Szt. 3. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a pénzbeli, a természetben nyújtott és a személyes gondoskodást nyújtó

szociális ellátások egyes formáit, a jogosultság feltételeit, annak megállapítását, a szociális ellátás finanszírozásának elveit és intézményrendszerét e törvény határozza meg. Az ellátások formái az Szt. 25. § (1) bekezdése értelmében pénzbeli, illetőleg az Szt. 47. §-a szerint természetben nyújtott ellátások. Előbbi körbe tartozik az ápolási díj, amire az a hozzátartozó jogosult, aki súlyosan fogyatékos vagy tartósan beteg 18 év alatti személy gondozását, ápolását végzi (a továbbiakban: alanyi jogú ápolási díj, Szt. 41. §).

Emellett az Szt. 43/B. § (1) bekezdése felhatalmazást ad az önkormányzat képviselő-testületének arra, hogy az önkormányzat rendeletében a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását végző hozzátartozó részére is ápolási díjat (a továbbiakban: méltányossági ápolási díj) állapítson meg. Ezt azzal a feltétellel teheti meg, hogy a díj megállapítása során megfelelően alkalmazni kell az Szt. – állandó és tartós gondozásra szoruló, illetőleg fokozott ápolást igénylő, súlyosan fogyatékos személy hozzátartozója ápolási díjának megállapítására vonatkozó – 41–43. §-okban foglaltakat. Az Szt. 42. § (1) bekezdése tartalmazza az ápolási díjra jogosultságot kizáró okokat, közöttük a d) pontban azt az esetet, ha a hozzátartozó napi 4 órát meghaladó munkaidőben kereső tevékenységet folytat.

Az Szt. 43/B. §-ában szabályozott méltányossági ápolási díj megállapítására az alanyi jogú ápolási díjra vonatkozó szabályok alkalmazandók. Mivel az Szt. ezen szabályai nem diszpozitívek, az önkormányzatnak nincs lehetősége a feltételek további szűkítésére. Az Ör. 11. § (13) bekezdése b) és d) pontja azonban minden további feltétel nélkül kizárta a nem kereső, illetőleg vállalkozási tevékenységet folytató hozzátartozót az ápolási díjra jogosultak köréből, amely ellentétes az Szt. 43/B. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 42. § (1) bekezdés d) pontjával, így sérti az alkotmány 44/A. § (2) bekezdését. Az Ör. 11. § (13) bekezdés c) pontja pedig ugyaneből az okból alkotmányellenes, mert a rendelkezés egy, az Szt. – de egyébként az Ör. – feltételeinek mindenben megfelelő hozzátartozó számára egy további hozzátartozó ápolásra – pontosan meg nem határozott kritériumok szerinti – alkalmassága esetén ugyancsak nem tette lehetővé, hogy ápolási díjat kapjon.

A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezéseket megsemmisítette.

Az önkormányzati rendelet támadott rendelkezése:

„11. § (13) Nem állapítható meg ápolási díj a 11. § (3) bekezdés alapján igényelt esetben, ha (...)

b) a család jövedelmére tekintet nélkül, ha az igénylő munkaképeskorú, de munkaviszonya, kereső foglalkozása nincs, kivéve ha munkaviszonya, kereső foglalkozása az ápolandó személy ápolása miatt szűnt meg,

c) van másik olyan hozzátartozója is, aki az ápolandó személy ápolására alkalmas és azt el tudja látni,

d) az igénylőnek munkaviszonya nincs ugyan, de vállalkozói igazolvány alapján vállalkozói tevékenységet folytat, (...)

1031 Budapest, Városhal köz 5.

www.kreatorinfo.hu

e-mail: kreatorinfo@rubicom.hu